

James Clavell

James Clavell (geboren Charles Edmund Dumaresq Clavell, 10 oktober 1921 ¹⁾ [2]- 7 september 1994) was een Britse en Amerikaanse schrijver, scenarioschrijver, regisseur en veteraan en krijgsgevangene uit de Tweede Wereldoorlog. Clavell is vooral bekend van zijn romans van Asian Saga, waarvan een aantal televisie-aanpassingen hebben ondergaan. Clavell schreef ook scenario's als die van The Fly (1958), gebaseerd op het korte verhaal van George Langelaan, en The Great Escape (1963), gebaseerd op het persoonlijke verhaal van Paul Brickhill. Hij regisseerde de populaire film To Sir, with Love uit 1967, waarvoor hij het script schreef.

Biografie

Het vroege leven

Clavell, geboren in Sydney, Australië, was de zoon van commandant Richard Charles Clavell (d. 23 juni 1945), een Royal Navy officier die van 1920 tot 1922 in Australië werd gestationeerd bij de Royal Australian Navy. (De vader van Richard Clavell was majoor R.K. Clavell.) Richard Clavell werd teruggestuurd naar Engeland toen James negen maanden oud was. Clavell werd opgeleid aan de Portsmouth Grammar School. 3]

Tweede Wereldoorlog

In 1940 trad Clavell toe tot de Royal Artillery en ontving een noodcommissie van het reguliere leger als tweede luitenant op 10 mei 1941.]Hoewel getraind voor woestijnoorlog, na de aanval op Pearl Harbor in december 1941 werd hij naar Singapore gestuurd om tegen de Japanners te vechten. Het schip dat zijn eenheid innam, was verzonden op weg naar Singapore en de overlevenden werden opgehaald door een Nederlandse boot die naar India vluchtte. De commandant, die jaren later door Clavell werd beschreven als een "totale twit", drong erop aan dat ze bij de dichtstbijzijnde haven werden afgezet om de oorlog te vechten, ondanks het feit dat ze geen wapens hadden. 5] Gevangen in Changi

[5]Hij werd in het gezicht opgenomen, werd gevangen genomen in Java in 1942 en naar een lokale Japanse krijgsgevangenenkamp gestuurd. Later werd hij overgebracht naar de Changi-gevangenis in Singapore. 6]

In 1981 vertelde Clavell:

Changi werd mijn universiteit in plaats van mijn gevangenis. Onder de gevangenen waren er experts in alle lagen van de bevolking - de hoge en de lage wegen. Ik bestudeerde en absorbeerde alles wat ik kon van natuurkunde tot namaak, maar bovenal leerde ik de kunst van overleven, de belangrijkste cursus van allemaal. 5]

Gevangenen kregen een kwart pond (110 g) rijst per dag, één ei per week en af en toe groenten. Clavell geloofde dat als atoombommen niet waren gedropt op Hiroshima en Nagasaki, hij de oorlog

niet zou hebben overleefd. 5]

Clavell sprak 15 jaar na de oorlog niet over zijn oorlogservaringen met iemand, zelfs zijn vrouw. Een tijdlang droeg hij te allen tijde een blik sardines in zijn zak en vocht hij tegen een drang om voedsel te foerageren in vuilnisbakken. Hij ervoer ook slechte dromen en een nerveuze maag hield hem 's nachts wakker

Naoorlogse loopbaan

Na de oorlog werd Clavell gepromoveerd tot oorlogs-inhoudelijke luitenant, met ingang van 1 augustus 1942, [7] en tot tijdelijke kapitein op 10 juni 1946, [7] een motorongeluk, echter, een motorongeluk, een einde gemaakt aan zijn militaire loopbaan. Op 20 juli 1948 werd hij officieel ontslagen uit het leger wegens handicap, met de ererang van de kapitein. [Hij schreef zich in bij de Universiteit van Birmingham, waar hij April Stride ontmoette, een actrice, met wie hij trouwde in februari 1949 (datum van het huwelijk soms gegeven als 1951). [9] Hij zou haar bezoeken op de filmsets waar ze werkte en begon geïnteresseerd te worden in het worden van een filmregisseur. 10] Vroeg werk aan de films

Clavell kwam via distributie in de filmindustrie en werkte daar een aantal jaren bij in Engeland. Hij probeerde in te gaan met produceren, maar had geen geluk, dus begon hij scenario's te schrijven. In 1954 verhuisde hij naar New York en daarna naar Hollywood. Terwijl hij probeerde in te breken met scenarioschrijven, betaalde hij de rekeningen die werkten als timmerman. 10]

In 1956 verkocht hij een script over piloten aan RKO, Far Alert. [In hetzelfde jaar kocht Michael Pate een verhaal van zijn, Verboden Territorium, voor het filmen. 12]

Geen van beide werd gefilmd, maar Far Alert bleef verkocht en opnieuw worden verkocht. 13 "In 18 maanden bracht het \$ 87.000 op", zei hij later. "We werden steeds betaald voor het schrijven ervan en herschrijven het terwijl het van de ene studio naar de andere ging. Het was prachtig." [Het werd later verkocht aan Fox, waar het de aandacht van Robert L. Lippert, die Clavell inhuurde om de sciencefiction-horrorfilm The Fly (1958) te schrijven. Dit werd een hit en lanceerde Clavell als scenarioschrijver.

Hij schreef Watusi (1959) voor regisseur Kurt Neumann, die ook The Fly had gemaakt.

Clavell schreef Five Gates to Hell (1959) voor Lippert, en toen ze geen geschikte regisseur konden vinden, kreeg Clavell de baan. 14] 14]

Paramount huurde Clavell in om een film te schrijven over de BountyBounty-muiters. [Het werd uiteindelijk niet gemaakt, noch was een voorgestelde film over Francis Gary Powers. 16] Clavell schreef, produceerde en regisseerde een western bij Paramount, Walk Like a Dragon (1960).

In 1959 schreef Clavell "Moon Landing" en "First Woman in the Moon", twee afleveringen van Men into Space, een sciencefictiondrama in de stijl van morgen, dat in realistische bewoordingen de (op dat moment) in de nabije toekomst van ruimteverkenning afbeeldde.

In 1960 schreef Clavell een Broadway-show met John Sturges, White Alice, een thriller die zich afspeelt in het Noordpoolgebied. 17] Het is nooit voortgebracht.

Vroeg proza- en scenariowerk

In 1960 ging de Writers Guild in staking, wat betekent dat Clavell niet kon werken. Hij schreef een roman, King Rat, gebaseerd op zijn tijd bij Changi. Het kostte hem drie maanden en nog enkele maanden daarna om het opnieuw te bewerken. Het boek werd in 1962 gepubliceerd en werd goed

verkocht. Het werd omgezet in een film in 1965. 10]

In augustus 1960 kondigde Clavell aan dat hij zijn eigen productiebedrijf Cee Productions zou oprichten om drie films te maken: Ongewenst uit een roman van James Lindsay, Kingdom of the Mad en Earthquake. 18] Er werd niemand gemaakt. Het jaar daarop kondigde Clavell aan dat Cee Productions de films King Rat, White Alice en No Hands on the Clock zou maken. 19]

In 1962 tekende Clavell een multi-fotocontract met een Canadees bedrijf om daar twee films te produceren en te regisseren, Circle of Greed en The Sweet and the Bitter. 20] Alleen de tweede werd gemaakt en het werd pas in 1967 vrijgegeven.

Clavell schreef scripts voor de oorlogsfilms The Great Escape (1963) en 633 Squadron (1964).[21]

Hij schreef een kort verhaal, "The Children's Story" (1963), en het script voor The Satan Bug (1965), geregisseerd door John Sturges, die The Great Escape had gemaakt. Hij schreef ook Richard Sahib voor Sturges die nooit werd gemaakt. 22]

Clavell wilde een tweede roman schrijven omdat "dat de mannen van de jongens scheidt".[23] Het geld van King Rat stelde hem in staat om twee jaar onderzoek te doen en vervolgens te schrijven wat Tai-Pan (1966) werd. Het was een enorme bestseller, en Clavell verkocht de filmrechten voor een aanzienlijke hoeveelheid (hoewel de film pas in 1986 zou worden gemaakt).[24]

Hoofdlijn van de filmregisseur

Clavell keerde terug naar het maken van films. Hij schreef, produceerde en regisseerde To Sir, with Love (1967), met Sidney Poitier en gebaseerd op E. R. R. Braithwaite's semi-autobiografische boek uit 1959. Het was een enorm kritisch en commercieel succes. 25]

Clavell was nu veel gevraagd als filmmaker. Hij produceerde en regisseerde Where's Jack? (1969), een snelweg film die was een commerciële mislukking.]Zo ook een epische film over de Dertigjarige Oorlog, The Last Valley (1971).[27]

Loopbaan als romanschrijver

Clavell keerde terug naar het schrijven van romans, dat de rest van zijn loopbaan centraal stond. Hij bracht drie jaar door met het onderzoeken en schrijven van Sjagun (1975), over een Engelsman die een samoerai wordt in het ruziënde Japan. Het was weer een enorme bestseller. Clavell was sterk betrokken bij de miniserie van 1980, met in de hoofdrol Richard Chamberlain en kreeg enorme beoordelingen.

Eind jaren zeventig bracht hij drie jaar door met het onderzoeken en schrijven van zijn vierde roman, Noble House (1981), in Hong Kong in 1963. Het was een andere bestseller en werd in 1986 in een miniserie veranderd. 28]

Clavell keerde kort terug naar het maken van films en regisseerde een dertig minuten durende bewerking van zijn novelle The Children's Story. Hij was bedoeld om een vervolg te maken op Shogun, maar in plaats daarvan schreef hij een roman over de revolutie van 1979 in Iran, Whirlwind (1986).[29]

Clavell keerde uiteindelijk terug naar het vervolg op Shogun en schreef Gai-Jin (1993). Dit was zijn laatste voltooide roman.

De films

De vlieg (1958) (schrijver)
Watusi (1959) (schrijver)

Five Gates to Hell (1959) (schrijver, regisseur en producent)
Loop als een draken (1960) (schrijver, regisseur en producent)
De grote ontsnapping (1963) (mede-schrijver)
633 Squadron (1964) (co-schrijver)
De Satan Bug (1965) (co-schrijver)
King Rat (1965) (op basis van zijn roman)
Voor Sir, With Love (1967) (schrijver, regisseur en co-producent)
The Sweet and the Bitter (1967) (schrijver en regisseur)
Waar is Jack? (1968) (directeur en coproducent)
The Last Valley (1970) (schrijver, regisseur en producent)
Shogun TV miniserie (1980) (uitvoerend producent, gebaseerd op zijn roman)
The Children's Story (1983) (schrijver en regisseur, gebaseerd op zijn korte verhaal)
Tai-Pan (1986) op basis van zijn roman
Noble House TV miniserie (1988) (uitvoerend producent, gebaseerd op zijn roman)
Shogun (2024) (op basis van zijn roman)

Novelist verwijderen

Volgens de New York Times heeft Calill een gave. Het kan iets zijn dat niet kan worden onderwezen of verdiend. Hij ademt het verhaal ... Hij schrijft in de oudste en grootste traditie die fictie weet.[30] Zijn eerste roman, King Rat (1962), was een semi-fictief verslag van zijn gevangenis ervaringen in Changi. Toen het boek werd gepubliceerd, werd het een directe bestseller en drie jaar later werd het aangepast als een film. Zijn volgende roman, Tai-Pan (1966), was een fictief verslag van Jardine Matheson's succesvolle loopbaan in Hong Kong, [31]zoals verteld via het personage dat het heldhaftige archetype van Clavell zou worden, Dirk Struan. 32] Struan's afstammelingen waren karakters in bijna al zijn volgende boeken. Tai-Pan werd in 1986 als film ontworpen.

De derde roman van Clavell, Shogun (1975), speelt zich af in het 17e-eeuwse Japan en vertelt het verhaal van een Engelse schipbreukeling in Japan, gebaseerd op die van William Adams. Toen het verhaal in 1980 werd omgezet in een tv-miniserie, geproduceerd door Clavell, werd het de op één na hoogste miniserie in de geschiedenis (na Roots) met een publiek van meer dan 120 miljoen Een tweede 10-delige productie van het epos werd uitgebracht in 2024 door FX op Hulu en FX.]Het zette een nieuw record als het meest bekroonde seizoen van de televisie in Emmy geschiedenis, en won de Primetime Emmy voor Outstanding Drama Series. 35]

De vierde roman van Clavell, Noble House (1981), werd dat jaar een bestseller en werd in 1988 bewerkt tot een tv-miniserie.

Na het succes van Noble House schreef Clavell Thrump-o-moto (1985), Whirlwind (1986) en Gai-jin (1993).

Peter Marlowe (voetballer)

Peter Marlowe is Clavell's auteur surrogaat [5]en een karakter van de romans King Rat en Noble House (1981); hij wordt ook genoemd (als een vriend van Andrew Gavallan) in Whirlwind (1986). Marlowe, het meest prominent in King Rat, is een Engelse krijgsgevangene in de Changi-gevangenis tijdens de Tweede Wereldoorlog. In Noble House, dat zich twee decennia later afspeelt, is hij een romanschrijver die onderzoek doet naar een boek over Hong Kong. De voorouders van Marlowe worden ook genoemd in andere Clavell-romans.

In *Noble House* wordt Marlowe genoemd als een roman over Changi die, hoewel fictief, gebaseerd is op echte gebeurtenissen (zoals in *King Rat*). Op de vraag welk personage op hem was gebaseerd, antwoordt Marlowe: “Misschien ben ik er helemaal niet”, hoewel hij in een latere scene toegeeft dat hij “de held was, natuurlijk”.^[36]

Romans

De Aziatische saga bestaat uit zes romans:

King Rat (1962), in 1945 in een Japans krijgsgevangenenkamp in Singapore.
Tai-Pan (1966), dat zich in 1841 in Hong Kong afspeelt
Shogun (1975), vanaf 1600 in Japan
Noble House (1981), dat zich afspeelt in 1963 in Hong Kong.
Whirlwind (1986), dat in 1979 in Iran werd geplaatst.
Gai-Jin (1993), in 1862, in Japan

Verhalen van kinderen

The Children's Story (1964 *Reader's Digest* kort verhaal; aangepast als een film en herdrukt als een op zichzelf staand boek in 1981)
Thrupp-O-Moto (1986), geïllustreerd door George Sharp^[37]

Non-fictie

The Art of War (1983), een vertaling van het boek van Sun Tzu

Het theater

Aftellen naar Armageddon (1966) een toneelstuk

Interactieve fictie

James Clavell's Shogun (1986, Virgin Games) voor Amstrad CPC, Commodore 64 en MS-DOS^[38]
James Clavell's Shogun (1988, Infocom) voor Amiga, Apple II, MS-DOS en Mac^[39]

Politiek en later leven

In 1963 werd Clavell een genaturaliseerd burger van de Verenigde Staten.]Politiek gezien werd hij gezegd dat hij een vurige individualist en voorstander was van het laissez-faire kapitalisme, zoals veel van de helden van zijn boeken illustreren. Clavell bewonderde Ayn Rand, oprichter van de Objectivistische School of Philosophy, en in 1981 stuurde hij haar een exemplaar van *Noble House* met de tekst: “Dit is voor Ayn Rand - een van de echte, ware talenten op deze aarde waarvoor velen, heel erg bedankt. James C, New York, 2 september 81.”^[40]

Tussen 1970 en 1990 woonde Clavell in Fredley Manor in de buurt van Mickleham, gelegen in Surrey in Zuidoost-Engeland. ^{41]}

Het persoonlijke leven

Clavell heeft drie kinderen. Hij en zijn vrouw hadden twee dochters, Michaela en Holly. ^{[43][44][45]}Clavell had een affaire met Caroline Naylen Barrett, die werd geboren in Tokio uit een

Japanse moeder en een Amerikaanse G.I. vader. Petra Barrett Brando-Corval kreeg een dochter, geboren in 1972.]Barrett, de oude persoonlijke assistent en latere vriendin van Marlon Brando, voedde Petra op in Engeland; Brando adopteerde Petra in 1981 legaal.]Ze woont in Londen met haar man Russel Anton Fischer, een filmproducent.

Dood en nalatenschap

In 1994 overleed Clavell in Zwitserland aan een beroerte tijdens een kanker. Hij was 72 jaar.

Na sponsoring door zijn weduwe, werd de bibliotheek en het archief van het Royal Artillery Museum in het Royal Arsenal, Woolwich, in het zuidoosten van Londen, omgedoopt tot de James Clavell Library ter ere van hem.]De bibliotheek werd later gesloten in afwachting van de opening van een nieuwe faciliteit in Salisbury, Wiltshire; [49]James Clavell Square op de Royal Arsenal ontwikkeling op Woolwich rivierside blijft echter.

Referenties van de

James Du Maresq of Charles Edmund Clavell, Californië, Southern District Court (Central) Naturalisatie-index, 1915-1976. Familie zoeken. Geraadpleegd op 26 januari 2014. Geboortedatum vaak gegeven als 10 oktober 1924.

"Births""Gevels". De Sydney Morning Herald. 11 oktober 1921. Opgehaald door 26 januari 2020.

"Oculaire: James Clavell" Onafhankelijk.nl. 8 september 1994. Gearchiveerd van het origineel op 3 april 2024.

"Nee. 35167". De Londense Gazette (aanvulling). 16 mei 1941, blz. Op 2876.

Bernstein, Peter (13 september 1981). "Maken van een literaire Shogun" Het tijdschrift van de New York Times. Opgehaald door 26 januari 2020.

Grimes, William (8 september 1994). James Clavell, Best-Selling Storyteller van Far Eastern Epics, is op 69-jarige leeftijd overleden. De New York Times. Opgehaald door 26 januari 2020.

De driemaandelijks legerlijst (augustus 1946 - deel I). Londen: HM Stationery Office. 1946. blz. 548x.

"Nee. 38355". De Londense Gazette (aanvulling). 16 juli 1948, blz. 4139.

"FreeBMD-instapinformatie". De gratisBMD. ONS. - ONTWIKK. Geraadpleegd op 26 januari 2014.

Dudar, Helen (12 april 1981). Een auteur thuis in Hollywood en Hong Kong. Chicago Tribune., blz. e1.

Schallert, Edwin (19 juni 1956). Drama: Marine Rescue Story to Star Arness; Stage, Screen Blend Inspanningen. Los Angeles Times. p. 19 uur. 19 uur

Schallert, Edwin (9 oktober 1956). "Bon Voyage" aangekondigd als Major Buy; 'Holiday in Monaco' Wald Film Los Angeles Times. p. C11.

"Auteurs naar de 20e met RKO gesloopt Far Alert." De verscheidenheid. 16 januari 1957, blz. 11. 11 uur

Weaver, Tom (19 februari 2003). Dubbele feature Creature Attack: een Monster Fusie van twee meer volumes van klassieke interviews. McFarland. p. 320 punten. Het ISBN 9780786482153. - Ja, dat wil zeggen

SCHARY SUPPORTS STRIKE'S: Onafhankelijke filmproducent die niet wordt beïnvloed door Walkout-defensalisaties van de verkoop van tv. De New York Times. 27 oktober 1959, blz. 42. 42.

Vernon, Scott (28 mei 1960). "U-2 Incident veroorzaakt de gevolgen voor de film." Los Ambrose Times. p. - A7.

Zolotow, Sam (5 augustus 1960). "LOOS LISTS STARS OF 'HAPPY ENDING': Ruth Chatterton, Pert Kelton en Conrad Nagel naar hoofd Cast bij New Hope, Pa. De New York Times. p. 13. 13 uur

"Cee gaat indie". De verscheidenheid. 31 augustus 1960, blz. Ik ben 18. 18 uur.

"Irwin Allen tekent meerdere filmdeal" De Los Angeles Times. 28 juni 1961, blz. C11.

"FILMLAND EVENEMENTEN: Curtis' 'Playboy' gaat naar Columbia. De Los Angeles Times. 11 januari 1962. blz. B9.

"Schrijvers Guild Foundation Library Database" Stichting Schrijver Guild. Gearchiveerd van het origineel op 9 september 2015. Opgehaald door 9 september 2015.

Weiler, A.H. (3 mei 1964). "BY WAY OF REPORT: John Sturges' 'Sahib' - opnieuw samen". New York Times. p. X9 van X9.

Rosenfield, Paul (19 april 1981) "AUTHOR JAMES CLAVELL: A LEGEND IN ZIJN EIGEN TIJD" Los Angeles Times. p. L 5 van 5.

Weiler, A.H. (3 juli 1966). 'Tai-Pan' betekent Big Novel, Big Money, Big Movie: Meer over films. De New York Times. p. 45 uur. 45 uur.

Warga, Wayne (20 april 1969). "Een blauw-Ribbon Pakketter van filmdeals" Los Angeles Times. p.w.1.

Michael Deeley, Blade Runners, Deer Hunters en het uitblazen van de bloederige deuren: mijn leven in de sausfilms, Pegasus Books, 2009 p 43-44

"ABC's 5 jaar van filmproductiewinsten en -verliezen" De verscheidenheid. 31 mei 1973, blz. 3. 3 van By the it of zij het geval is.

Dudar, Helen (12 april 1981). Een auteur thuis in Hollywood en Hong Kong. Chicago Tribune. p. De E1.

Allemang, John (29 november 1986). "Clavell pest de pestkoppen nu hij nee is. 1". De bol en post. Toronto. p. De E.3.

Schott, Webster (22 juni 1975). "Shogun""Shogun" De New York Times. p. 236 van 236. ISSN 0362-4331. Opgehaald door 15 maart 2018.

Robyn Meredith, "Zeilen van oud naar nieuw Azië; Jardine Matheson is steeds meer een toneelstuk op de traditionele regio", Forbes Asia, Volume 4, Issue 15 (15 september 2008), p. 88. 88 van de foto's.

Boek (1966): Tai-Pan, James Clavell, South China Morning Post (29 maart 2009), blz. 7. 7 uur geleden.

Guttridge, Peter (Parijs) van 9 september 1994. "Oculaire: James Clavell" Onafhankelijk. 18 januari 2019 opgehaald.

Andreeva, Nellie, Petski, Denise (3 augustus 2018). "FX bestelt 'Sh'gun' Limited Series gebaseerd op James Clavell Novel - TCA". Deadline Hollywood. Gearchiveerd van het origineel op 5 augustus 2018. Geraadpleegd op 3 augustus 2018.

"Japan viert record Emmy-overwinningen voor 'Shogun'". Associated Press nieuws. 16 september 2024.

Clavell, James (1981) "65". Een nobel huis.

Clavell, James (1986). Gemaakt door Thrump-O-Moto. Geïllustreerd door George Sharp (Hardcover ed.). De lacuorte pers. Het ISBN 978038525295048. - Ja, dat wil zeggen

De Maagdelijke Spelen (1986). James Clavell's Shogun. Moby Games.

Ontwikkelaar: Infocom, Inc. (1988) James Clavell's Shogun. Moby Games.

Marsha Familiaro (mei 2007), James Clavell's Asian Adventures, Fountainhead Institute, gearchiveerd van het origineel op 10 maart 2013, opgehaald op 1 maart 2013

Churchill, Penny (9 maart 2017) Alleen voor je ogen: het vaderhuis van Surrey waar James Clavell 007 (en JR Ewing) ontving. Het landleven. Farnborough uit Hampshire. Geraadpleegd op 21 september 2020.

Grimes, William (8 september 1994). James Clavell, Best-Selling Storyteller van Far Eastern Epics, is op 69-jarige leeftijd overleden. De New York Times. ISSN 0362-4331. Opgehaald op 5 juli 2024.

Oliver, Myrna (8 september 1994). James Clavell; Auteur van 'Shogun', Andere Best-Sellers De Los Angeles Times. Hij is op 10 april 2024 opgehaald.

Oliver, Myrna (8 september 1994). 'Shogun', 'Tai-Pan'-auteur James Clavell is op 69-jarige leeftijd overleden. Welkom bij Baltimore Sun. Hij is op 10 april 2024 opgehaald.

"Oculaire: James Clavell" De onafhankelijke. 8 september 1994. Hij is op 10 april 2024 opgehaald.

Petrolra Brando Fischer - Een dochter herinnert zich. De Golden Globes. 4 december 2019. Hij is op 10 april 2024 opgehaald.

"Brando, ex-aide schikken rechtszaak" De Los Angeles Times. 30 juni 2004. Hij is op 10 april 2024 opgehaald.

James Clavell Library - Royal Arsenal, Woolwich, Londen, Verenigd Koninkrijk - Waymarking.com. Geraadpleegd op 27 februari 2017.

"Brandkracht - Het Koninklijk Artilleriemuseum" Het Nationaal Archief.

Geraadpleegd op 27 februari 2017.

Externe links

Wikiquote heeft een citaat van James Clavell.

James Clavell bij IMDb
James Clavell bij Library of Congress, met 25 bibliotheekcatalogusrecords

Collectie

Nothing found

¹⁾<https://web.archive.org/web/20240403184807/https://www.independent.co.uk/news/people/obituary-james-clavell-1447652.html>

From:

<https://wiki.kanaalweg.sasteren.nl/> - **Sasteren-Wiki**

Permanent link:

https://wiki.kanaalweg.sasteren.nl/sasteren/auteurs/james_clavell?rev=1753965371

Last update: **2025/07/31 12:36**

